

HYVI
NVOINTI
ALU EYH
TI ÖV
ÄL **HYVIL** FÄ
RDS OMR
ÅDESBOL
AGET

Muutoksenhakuohje

Hyvinvointialueille



<https://www.hyvil.fi>

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy
www.hyvil.fi
Helsinki 2026

Sisällysluettelo

Johdanto	4
1 Hyvinvointialueen muutoksenhakujärjestelmä	5
1.1 Hallintopäätökseen voi hakea muutosta	5
1.2 Muutoksenhaussa sovellettava lainsäädäntö.....	6
1.3 Muutoksenhakukeinot.....	7
2 Sosiaali- ja terveydenhuolto	10
2.1 Eryityslain mukainen muutoksenhaku	10
2.2 Hyvinvointialuelain mukainen muutoksenhaku.....	11
2.3 Muut oikeussuojakeinot	11
2.4 Yhteenveto sosiaali- ja terveydenhuollon oikeussuojakeinoista	13
3 Pelastustoimi	21
3.1 Yleistä	21
3.2 Pelastuslain mukainen muutoksenhaku	21
3.3 Kemikaaliturvallisuuslain mukainen muutoksenhaku	22
3.4 Hyvinvointialuelain mukainen muutoksenhaku	22
3.5 Päätösten tiedoksianto	23
3.6 Yhteenveto pelastustoimen oikeussuojakeinoista	24

Johdanto

Oikean muutoksenhakuohjeen löytäminen päätökseen voi olla "lainsäädäntöviidakossa" haastavaa. Siksi on nähty tarpeelliseksi, että hyvinvointialueilla ja hyvinvointiyhtymissä työskenteleville olisi oma ohje, josta löytyy kaikki keskeisimmät sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustointia koskevat muutoksenhakusäännökset.

Koska esimerkiksi Kuntaliiton muutoksenhakuopas on sellaisenaan monilta osin sovellettavissa myös hyvinvointialueilla, tästä ohjeesta ei ole tarkoituksenmukaista tehdä yhtä laajaa rinnakkaista teosta. Sen sijaan Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy (jatkossa Hyvil) kokoaa yhteen ne sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustointia koskevat voimassa olevat muutoksenhakusäännökset, jotka poistettiin Kuntaliiton oppaasta sen jälkeen, kun sosiaali- ja terveydenhuolto ja pelastustoimi siirtyivät kunnilta hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle 1.1.2023 alkaen sekä tämän jälkeen voimaan tulleet säännökset.

Hyvil jatkossa myös ylläpitää ja päivittää tätä ohjetta. Lisäksi ohjeessa on yleisesittely muutoksenhakujärjestelmästä ja käydään läpi hyvinvointialuelain aluevalituksen ja hallintoprosessilain hallintovalituksen eroja.

Tämän muutoksenhakuohjeen tekemiseen ovat osallistuneet:

- johtava juristi Sami Uotinen
- juristi Annika Korpela
- juristi Niina Kolju sekä
- kehittämisspällikkö Vesa-Pekka Tervo

HYVIL

Minna Korkiakoski-Västi

toimitusjohtaja

1 Hyvinvointialueen muutoksenhakujärjestelmä

1.1 Hallintopäätökseen voi hakea muutosta

Hallintopäätös yleensä koskee sitä, onko asianosainen oikeutettu johonkin tai onko hänellä oikeus saada jokin etuus taikka sitä, että asianosainen on velvoitettu johonkin tai että häneen kohdistuu rajoitustoimenpiteitä. Velvollisuus tehdä hallintopäätös perustuu Suomen perustuslakiin, jonka 21 §:ssä muun ohella todetaan, että jokaisella on oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuinten tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi ja että oikeus saada perusteltu päätös ja hakea muutosta turvataan lailla. Eli perustuslain nojalla hallintopäätökseen tulee myös aina liittää muutoksenhakuohjeet tai ilmoitus siitä minkä lain nojalla päätökseen ei ole muutoksenhakuoikeutta.

Viranomaisen toimivalta ja viranomaisen päätös aina perustuu lakiin. Esimerkiksi sosiaalihuoltolaissa (1301/2014) ja laissa sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000) on omat säännökset viranomaisen päätöksentekovelvollisuudesta.

Hallintopäätöksiä tehdään myös sellaisissa asioissa, joissa ei ole varsinaisia asianosaisia, mutta joissa muun muassa hyvinvointialueen asukkailla on oikeus valvoa hyvinvointialueen päätöksentekoa. Muutosta voi hakea lopulliseen päätökseen, jolla asia on ratkaistu tai jätetty tutkimatta. Valmistelua ja täytäntöönpanoa koskevat päätökset sen sijaan eivät ole muutoksenhakukelpoisia.

Hyvinvointialuelaki velvoittaa julkaisemaan toimielinten pöytäkirjat yleisessä tietoverkossa. Vastaavaa veloitetta ei ole viranhaltijapäätösten kohdalla. Julkaisemisesta kuitenkin alkaa kulua muutoksenhaku-aika, minkä päättyessä päätöksestä tulee lainvoimainen, jollei päätökseen haeta muutosta. Tämän vuoksi on tarkoituksenmukaista, että myös muutoksenhakukelpoiset viranhaltijapäätökset julkaistaan, jollei salassapitoa koskevasta sääntelystä muuta johdu. Esimerkiksi salassa pidettäviä sosiaali- ja terveydenhuollon yksilöä koskevia päätöksiä ei julkaista.

Lainvoimaiseen päätökseen ei enää ole mahdollista hakea muutosta säännönmukaisin muutoksenhakukeinoin, mutta korkeimmalta hallinto-oikeudelta voi hakea tietyin edellytyksin ylimääräisenä muutoksenhakukeinona menetetyn määräajan palauttamista tai lainvoiman saaneen päätöksen purkamista.

Tosiasialliseen hallintotoimintaan, joka rinnastuu hallintotehtävän hoitamiseen, ei voi hakea muutosta. Joissakin tilanteissa rajanveto hallintopäätöksen ja tosiasiallisen hallintotoiminnan välillä voi olla haastavaa. Perustuslaki edellyttää, että kun kyse on sellaisesta asiasta, jossa asian ratkaisulla on merkitystä asianosaisen oikeudelliseen asemaan, asiassa pitää tehdä hallintopäätös.

Esimerkiksi KHO:n ratkaisussa 2016:23 yrittäjän poistaminen palvelusetelyrittäjien palvelutuottajaluettelosta sisälsi muutoksenhakukelpoisen ratkaisun, koska poistaminen vaikutti yrittäjän oikeuteen toimia kunnan palvelusetelyrittäjänä ja sillä oli merkitystä hänen elinkeinotoiminnassaan. Vastaavasti jos viranomaisen katsoo, ettei

tukipalvelua voida pitää kotipalveluun kuuluvana toimintana, palvelujen tuottajan oikeusturvan voidaan katsoa edellyttävän sitä, että hän voi saattaa viranomaisen ratkaisun tuomioistuimen arvioitavaksi (KHO:2019:101).

KHO:n ratkaisussa 9.4.2020/1651 puolestaan varhaiskasvatuspalvelujen sekä opetus- ja koulutuspalvelujen ruokalistojen vahvistaminen katsottiin oikeudelliselta luonteeltaan tosiasialliseen hallintotoimintaan rinnastuvaksi hallintotehtävän hoitamiseksi, eikä siten sisältänyt sellaista asian ratkaisua, johon voitiin hakea muutosta.

1.2 Muutoksenhaussa sovellettava lainsäädäntö

Muutoksenhakua koskevaa sääntelyä on sekä yleislaeissa että erityislaeissa. Hyvinvointialueen muutoksenhaussa keskeisimmät sovellettavat yleislait ovat laki hyvinvointialueesta (611/2021, jatkossa hyvinvointialuelaki), hallintolaki (434/2003) ja laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa, ns. hallintoprosessilaki (808/2019).

Hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle kuuluvia tehtäviä säätelemissä erityislaeissa on yleensä myös muutoksenhakua koskevia säännöksiä. Esimerkiksi hyvinvointialuelain muutoksenhakusäännökset syrjäytyvät, jos erityislaissa säädetään oikaisuvaatimuksesta ja hallintovalituksesta. Tämän vuoksi on tärkeää tarkistaa mitä erityislaissa on säädetty muutoksenhausta. Erityislaissa voidaan tosin myös ohjata hyvinvointialuelain muutoksenhakusäännösten soveltamiseen tai hyvinvointialuelain soveltamiseen siten, että muutosta asiassa haetaan suoraan aluevalituksella. Erityislaki voi myös ohjata toisen erityislain soveltamiseen.

Hyvinvointialuelain 138 §:n mukaan oikaisuvaatimuksen tekemiseen ja aluevalitukseen hyvinvointialueen ja hyvinvointiyhtymän viranomaisen päätöksestä sovelletaan hyvinvointialuelain 16 luvun säännöksiä, jollei erikseen toisin säädetä. Jos päätökseen saa muun lain nojalla hakea muutosta aluevalituksin, ei oikaisuvaatimusta koskevaa säännöstä sovelleta, jolloin muutoksenhakija tekee suoraan valituksen hallinto-oikeuteen.

Hallintolakia sovelletaan hyvinvointialuelakiin nähden toissijaisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että jos hyvinvointialuelaisissa on oikaisuvaatimusmenettelyä koskevia säännöksiä, hallintolakia ei tällöin sovelleta. Hyvinvointialuelaisissa on hallintolakiin nähden kaksi poikkeusta, jotka syrjäyttävät hallintolain säännökset. Toinen on oikaisuvaatimusaikaa koskeva säännös, joka hyvinvointialuelaisissa on lyhyempi ja toinen koskee tahoja, jolle oikaisuvaatimus tehdään. Hyvinvointialuelain mukaan oikaisuvaatimus aina tehdään toimielimelle, kun hallintolain mukaan oikaisuvaatimus tehdään päätöksen tehneelle viranomaiselle, joka voi olla myös viranhaltija.

Lisäksi hallintolakia sovelletaan hyvinvointialuelakiin nähden täydentävästi siltä osin kuin asiasta ei säädetä hyvinvointialuelaisissa. Näin ollen pääosa hallintolain 7 a luvun säännöksistä tulee sovellettavaksi myös hyvinvointialuelain mukaiseen

oikaisuvaatimukseen. Oikaisuvaatimuksen käsittelyssä on noudatettava muiltakin osin hallintolakia, koska kyse on viranomaisen sisäisestä hallintomenettelystä.

Oikaisuvaatimukseen annetusta päätöksestä voi tehdä aluevalituksen hallinto-oikeuteen. Myös hallintoprosessilakia sovelletaan hyvinvointialuelakiin nähden toissijaisesti ja täydentävästi siltä osin kuin asiasta ei säädetä hyvinvointialuelaissa. Esimerkiksi hallintoprosessilain valituksen sisältöä ja liitteitä sekä valituslupaperusteita koskevia säännöksiä sovelletaan myös aluevalitukseen.

Jos muutoksenhaku päätökseen perustuu erityislakiin, aluevalituksen sijaan kyseessä on hallintovalitus ja tällöin sovelletaan ensisijaisesti erityislain muutoksenhaku-säännöksiä ja toissijaisesti hallintoprosessilakia. Jos erityislaissa on säädetty oikaisuvaatimuksesta, on se muutoksenhaussa pakollinen vaihe ennen hallintovalitusta. Tällöin oikaisuvaatimukseen sovelletaan ensisijaisesti erityislain muutoksenhaku-säännöksiä ja toissijaisesti hallintolakia.

1.3 Muutoksenhakukeinot

Hyvinvointialueen viranomaisen päätökseen haetaan muutosta hyvinvointialuelaissa säädetyllä tavalla yleensä asioissa, joissa viranomaisen toimivalta perustuu hyvinvointialuelakiin ja sen nojalla hallintosäännössä annettuun toimivaltaan. Esimerkiksi hyvinvointialueen organisaatiota, taloutta tai hallintoa koskevissa asioissa päätös tehdään hyvinvointialuelain nojalla. Päätökseen haetaan muutosta hyvinvointialuelain mukaisesti myös silloin, jos erityislaissa viitataan hyvinvointialuelakiin.

Hyvinvointialuelain nojalla tehtyyn päätökseen voi hakea muutosta asianosaisen lisäksi myös hyvinvointialueen jäsen. Päätöksestä on ensin tehtävä oikaisuvaatimus päätöksen tehneelle toimielimelle tai sille toimielimelle, jonka alla päätöksen tehnyt jaosto tai viranhaltija on. Sen voi tehdä laillisuusperusteilla ja myös tarkoituksenmukaisuusperusteilla. Oikaisuvaatimukseen annetusta päätöksestä aluevalituksen voi tehdä oikaisuvaatimuksentekijä. Jos päätös oikaisuvaatimuksen johdosta on muuttunut, aluevalituksen voi tehdä myös hyvinvointialueen jäsen.

Hallintovalitus on yleensä valituslajina asioissa, joissa viranomaisen toimivalta perustuu erityislakiin. Usein kysymys on asianosaiselle myönnetystä edusta tai oikeudesta tai asetetusta velvoitteesta. Tällöin muutoksenhakuoikeus on vain tällä asianosaisella, jollei erityislaissa ole erikseen säädetty muiden valitusoikeudesta. Erityislain nojalla tapahtuvaan muutoksenhakuun ei sisälly oikaisuvaatimusvaihetta, ellei erityislaissa tästä säädetä.

Jos erityislaissa ei ole muutoksenhakupykälää, mutta erityislain säännöksen nojalla tehty päätös on muutoksenhakukelpoinen, hyvinvointialueen viranomaisen päätökseen haetaan muutosta hyvinvointialuelain mukaan.

Sekä aluevalituksen että hallintovalituksen voi tehdä vain laillisuusperusteilla. Hyvinvointialuelain mukaisessa muutoksenhaussa valittajan tulee esittää valituksen perusteet ennen valitusajan päättymistä. Sen sijaan hallintovalituksen kohdalla sovellettaessa hallintoprosessilakia valittajalla on tietyin edellytyksin mahdollisuus esittää valitusajan päättymisen jälkeen uusia vaatimuksia ja uusia perusteluja.

Hallinto-oikeuden tutkimisvallan ja ratkaisuvallan laajuus riippuu siitä, onko kyseessä aluevalitus vai hallintovalitus. Aluevalituksessa tuomioistuin on sidottu niihin vaatimuksiin ja perusteisiin, jotka valittaja on valitusajan kuluessa esittänyt, mutta hallintovalituksessa tuomioistuin voi hyväksyä valituksen sellaisellakin perusteella, johon valittaja ei ole vedonnut. Aluevalituksen menestyessä, hallinto-oikeus voi ainoastaan kumota viranomaisen päätöksen ja palauttaa asian sille uudelleen käsiteltäväksi, kun hallintovalituksessa hallinto-oikeus voi korvata virheellisen päätöksen uudella päätöksellä. Aluevalituksen valitusperusteiden ja tutkimis- ja ratkaisuvallan rajoittaminen perustuu hyvinvointialueiden itsehallinnollisen aseman suojaan.

Hallinto-oikeuden antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Erityislaissa voidaan säätää valittamisesta korkeimpaan hallinto-oikeuteen ilman valituslupaa.

Hallintoriita-asiana käsitellään julkisoikeudelliseen oikeussuhteeseen perustuvat riita-asiat sekä julkisoikeudellista maksuvelvollisuutta koskevat riidat. Asia saatetaan hallinto-oikeudessa vireille hakemuksella.

Hankinta-asioissa hankinnan arvo määrittää käytettävissä olevan muutoshakukeinon. Päätökseen voi hakea muutosta hyvinvointialueelle tehtävällä hankinta-oikaisuvaatimuksella tai valituksella markkinaoikeudelle. Kansallisen kynnyсарvon ylittävässä hankinnassa nämä muutoshakukeinot ovat rinnakkaiset. Kansallisen kynnyсарvon alittavassa hankinnassa eli pienhankinnassa on hankinta-oikaisuvaatimuksen lisäksi mahdollisuus tehdä hyvinvointialuelain mukainen oikaisuvaatimus. Jälkimmäisessä muutosta päätökseen voidaan hakea sillä perusteella, että asian käsittelyssä ja päätöksenteossa on menetelty virheellisesti.

Yksityisoikeudelliset riita-asiat ja rikosasiat käsitellään yleisissä tuomioistuimissa. Esimerkiksi vahingonkorvausta koskevassa asiassa käräjäoikeuden toimivaltaan kuuluu vahingonkorvausvelvollisuutta ja korvauksen määrää koskevat väitteet, kun hallinto-oikeus voi ainoastaan tutkia onko asian käsittelyssä ja päätöksenteossa tapahtunut menettelyvirhe eli että onko päätös muodollisesti tehty oikein.

Yhteenveto

Hyvinvointialueen ja hyvinvointiyhtymän viranomaisen lopullisiin päätöksiin voi yleensä hakea muutosta seuraavilla keinoilla:

- Hyvinvointialuelain mukaisella oikaisuvaatimuksella ja hallinto-oikeudelle tehtävällä aluevalituksella, jollei erityislaissa säädetä toisin.
- Hallintovalituksella erityislain säännöksen nojalla. Hallintovalitusta voi edeltää erityislaissa säädetty oikaisuvaatimusmenettely. Oikaisuvaatimus on tehtävä esimerkiksi sosiaalihuollon yksilöpäätöksistä sekä asiakasmaksupäätöksistä.
- Julkisoikeudelliseen oikeussuhteeseen perustuvaan riitaan voi hakea hallinto-oikeudelta sitovan ratkaisun panemalla hakemuksella vireille hallintoriita-asian.
- Hankintalain mukaisella hankintayksikölle tehtävällä hankinto-oikaisulla ja/tai markkinaoikeudelle tehtävällä valituksella. Pienhankinnassa myös hyvinvointialuelain mukaisella oikaisuvaatimuksella menettelyvirheen perusteella.

2 Sosiaali- ja terveydenhuolto

2.1 Erityislain mukainen muutoksenhaku

Terveydenhuollossa potilastyössä ei tavanomaisesti tehdä muutoksenhakukelpoisia hallintopäätöksiä. Poikkeuksena tähän ovat rajoitustoimenpiteitä koskevat mielen-terveyslain (1116/1990) ja päihdehuoltolain (41/1986) mukaiset päätökset, joihin muutosta haetaan hallintovalituksella 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saannista. Myös tartuntatautilain (583/1986) mukaiseen rajoitustoimenpiteitä koskevaan päätökseen muutosta haetaan valittamalla suoraan hallinto-oikeuteen. Tällöin valitus-aika on 30 päivää.

Sosiaalihuollossa sen sijaan on yleensä annettava päätös. Päätös lainvoimaisenaan ei ole pysyvä, eikä saa sellaista oikeusvoimaa, joka estäisi asian uudelleen käsittelemisen. On kuitenkin huomattava, että viranomaisen myös tulee päätöksenteossaan noudattaa hyvän hallinnon oikeusperiaatteita, joista on säädetty hallintolaissa. Hallintolain 6 §:n mukaan viranomaisen toimien muun muassa on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia. Kyse on luottamuksensuojaperiaatteesta. Luottamuksensuoja antaa yksityiselle oikeuden luottaa viranomaisen toiminnan oikeellisuuteen ja virheettömyyteen sekä viranomaisen tekemän hallintopäätöksen pysyvyyteen.

Vireille pantuun asiaan on annettava uusi muutoksenhakukelpoinen päätös. Uuteen hakemukseen on annettava ratkaisu siitä riippumatta, onko vastaava hakemus aiemmin ollut saman viranomaisen ratkaistavana. Asian käsittelemistä koskevaan velvollisuuteen ei vaikuta myöskään se, kuinka todennäköisenä esimerkiksi hakemuksen hylkäämistä voidaan aiempien ratkaisujen perusteella pitää. Asia voidaan saada vireille uudella hakemuksella, vaikka aiemman päätöksen muutoksenhaku-aika on kesken. Myöskään hallinto-oikeudessa vireillä oleva valitus ei poista viranomaisen käsittely- ja ratkaisuvollisuutta. Luottamuksensuoja kuitenkin voi tarkoittaa myös sitä, että viranomaisen laintulkinta ei muutu aiempaan nähden ilman, että siihen on perusteltu syy, kuten että lainsäädännössä tai korkeimpien oikeuksien ratkaisukäytännöissä tapahtuu muutoksia.

Yleislakina sosiaalihuoltolain (1301/2014) säännöksiä sovelletaan täydentävänä myös silloin, kun palvelupäätös perustuu erityislainsäädäntöön. Kiireellisessä asiassa päätös tulee tehdä viipymättä ja muutoin ilman aiheetonta viivytystä sosiaalihuoltolain 45 §:n ja 46 §:n säännöksiä noudattaen. Säännösten tarkoittamasta päätöksestä asianosainen voi ensin tehdä hallintolain mukaisen oikaisuvaatimuksen ja siihen annetusta päätöksestä hallintovalituksen toimivaltaiselle hallinto-oikeudelle. Koska oikaisuvaatimus tehdään hallintolain nojalla, on oikaisuvaatimusaika 30 päivää päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimus osoitetaan hyvinvointialueen sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle tai viranhaltijalle. Asianosaisuus on joissain

sosiaalihuollon erityislaeissa (toimeentulotukilaki 1412/1997, lastensuojelulaki 417/2007, kehitysvammaisten erityishuollosta annettu laki, ns. kehitysvammalaki 517/1977) laaja, sillä päätöksellä on vaikutuksia asiakkaan lisäksi muidenkin henkilöiden oikeusasemaan.

Eräistä lastensuojelulain ja kehitysvammalain mukaisista viranhaltijapäätöksistä ei tehdä oikaisuvaatimusta, vaan muutosta haetaan suoraan valittamalla toimivaltaiseen hallinto-oikeuteen viimeistään 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saannista.

2.2 Hyvinvointialuelain mukainen muutoksenhaku

Sosiaali- ja terveydenhuollossa tehdään myös päätöksiä, joissa muutoksenhaku on muilla kuin asianosaisilla. Tällöin muutoksenhaun osalta noudatetaan hyvinvointialuelain muutoksenhakusäännöksiä. Kyse voi olla esim. henkilövalinnasta, ostopalvelusopimuksen tekemistä koskevasta päätöksestä tai Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastoon (Valvira) rekisteröidyn yksityisen palveluntuottajan hyväksymisestä palvelusetelituottajaksi hyvinvointialueelle. Hyvinvointiyhtymien tai muiden hyvinvointialueiden yhteistoimintamuotojen puitteissa tehtyjä hyvinvointialuelain mukaisia päätöksiä voivat olla esimerkiksi yhteisen toimielimen tai viran perustaminen, taikka viranomaistehtävien ostaminen toisen hyvinvointialueen viranhaltijalta.

2.3 Muut oikeussuojakeinot

Hallintoriitamenettely

Hallintoprosessilain 20 §:n mukaan julkisoikeudellista maksuvelvollisuutta tai muuta julkisoikeudellisesta oikeussuhteesta johtuvaa etua, oikeutta tai velvollisuutta koskevan riidan samoin kuin hallintosopimusta koskevan riidan käsittelee toimivaltainen hallinto-oikeus hallintoriita-asiana, jos asiaa ei voida ratkaista hallintopäätöksellä tai perustevalitukseen annettavalla päätöksellä. Asian käsittely hallintoriitamenettelyssä tulee kyseeseen siis silloin, kun päätöksen muutoksenhausta ei ole erikseen säädetty.

Sosiaalihuollossa hallintoriita-asioina käsitellään muun muassa hyvinvointialueiden välisiä lastensuojelun sijaishuollon kustannusten korvausta koskevia riitoja, sekä omaishoitotosopimusta koskevia riitoja.

Terveydenhuollossa päätös peruuttaa henkilölle myönnetty maksusitoumus lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineen hankkimiseksi (esimerkiksi opaskoira), tai päätös olla myöntämättä henkilölle maksusitoumusta yksityiseen hoitoon (esimerkiksi suun terveydenhuoltoon) tulee tehdä kirjallisesti. Näihin päätöksiin voi hakea muutosta hallintoriitamenettelyn kautta.

Perustevalitus

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen palautusta tulee hakea hallinto-oikeudelta perustevalituksena. Perustevalituksesta säädetään laissa verojen ja maksujen täytäntöönpanosta, ns. veroulosottolaki (706/2007).

Muistutus ja kantelu

Asiakaslaissa (laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista, 812/2000, 23 §) ja potilaslaissa (laki potilaan asemasta ja oikeuksista, 785/1992, 10 §) on säännökset muistutuksen tekemisestä. Muistutus ja kantelu valvontaviranomaiselle tai yleiselle laillisuusvalvojalle ei ole muutoksenhakekeino, eikä niiden johdosta annettuun ratkaisuun voi hakea muutosta valittamalla. Muistutuksen tai kantelun tekeminen ei rajoita asiakkaan tai potilaan oikeutta hakea päätökseen muutosta tavanomaisin muutoksenhakekeinoin.

2.4 Yhteenveto sosiaali- ja terveydenhuollon oikeussuojakeinoista

Sosiaali- ja terveydenhuolto
<p>Lait ja lyhenteet</p> <p>EHL = laki kehitysvammaisen erityishuollosta (519/1977) HL = hallintolaki (434/2003) LSL = lastensuojelulaki (417/2007) MTL = mielenterveyslaki (1116/1990) PHL = päihdehuoltolaki (41/1986) SHL = sosiaalihuoltolaki (1301/2014) TTL = tartuntatautilaki (1227/2016) VPL = vammaispalvelulaki (380/1987) Asiakasmaksulaki = Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/1992) Omaishoitolaki = Laki omaishoidontuesta (937/2005) Palvelusetelilaki = Laki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä (569/2009) Tutkimuslaki = Laki lääketieteellisestä tutkimuksesta (488/1999) Vanhuspalvelulaki = Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (980/2020) Laki kuntouttavasta työtoiminnasta (189/2001) Laki sosiaalisesta luototuksesta (1133/2002) Laki toimeentulotuesta (1412/1997)</p>

Päätös (Laki ja asetus, jota koskee ja päätöksen tehnyt taho)	Muutoksenhakukeino	Muutoksenhaku- viranomainen	Tiedoksiantotavat ja tiedottaminen
Sosiaalihuoltolaki			
SHL 45 ja 46 §:ssä tarkoitettu sosiaalipalvelujen järjestämistä koskeva viranhaltijan päätös	SHL 50 §; hallintolain mukainen oikaisuvaatimus	Toimielin tai viranhaltija	HL 59 § tavallinen tai HL 60 § todisteellinen, jos velvoittava päätös
Toimielimen tai viranhaltijan päätös oikaisuvaatimukseen	SHL 51 §; hallintovalitus	Hallinto-oikeus	HL 59 § tavallinen tai HL 60 § todisteellinen, jos velvoittava päätös
Päihdehuoltolaki			
PHL 11 §:ssä tarkoitettu tahdosta riippumatonta hoitoa	PHL 20 §; hallintovalitus 14 pv.	Hallinto-oikeus	HL 60 § todisteellinen

Päätös (Laki ja asetus, jota koskee ja päätöksen tehnyt taho)	Muutoksenhakukeino	Muutoksenhaku- viranomainen	Tiedoksiantotavat ja tiedottaminen
koskeva viranhaltijan päätös			
Muut päätökset	SHL 6 luvun mukaan; ks. kohta sosiaalihuoltolaki		
Mielenterveyslaki			
MTL 24 §:ssä tarkoitettut viranhaltijan päätökset	MTL 24 §; hallintovalitus 14 pv. MTL 11, 12 ja 13 §:n mukainen päätös on heti alistettava hallinto-oikeuden vahvistettavaksi.	Hallinto-oikeus	HL 60 § todisteellinen
Tartuntatautilaki			
TTL:n nojalla tehdyt toimielimen tai viranhaltijan päätökset	TTL 90 §; hallintovalitus	Hallinto-oikeus	HL 60 § todisteellinen
Tutkimuslaki			
Lain 17 §:n nojalla tehty lääketieteellisen tutkimuseettisen toimikunnan lausunto (hallintopäätös)	Lain 22 b §; hallintolain mukainen oikaisuvaatimus	Lääketieteellisen tutkimuksen eettisen arvioinnin muutoksenhakujaosto	HL 59 § tavallinen
Lain 17 §:n nojalla tehty lääketieteellisen tutkimuseettisen toimikunnan lausuntomaksua koskeva päätös	Lain 22 b §; hallintolain mukainen oikaisuvaatimus	Alueellinen lääketieteellinen tutkimuseettinen toimikunta	HL 59 § tavallinen

Päätös (Laki ja asetus, jota koskee ja päätöksen tehnyt taho)	Muutoksenhakukeino	Muutoksenhaku- viranomainen	Tiedoksiantotavat ja tiedottaminen
Toimikunnan oikeasuvaatimukseen antama päätös	Lain 22 b §; hallintovalitus	Hallinto-oikeus	HL 59 § tavallinen
Laki kehitysvammaisten erityis- huollosta			
EHL 31 §:ssä tarkoitettu erityishuollon antamista tai lopettamista koskeva päätöksiä tekevän vaativan moniammatillisen tuen asiantuntijaryhmän päätös	EHL 81 b §; hallintovalitus	Hallinto-oikeus	HL 59 § tavallinen
EHL 33 §:ssä tarkoitettu henkilön toimittamista tutkimukseen koskeva päätöksiä tekevän vaativan moniammatillisen tuen asiantuntijaryhmän päätös	EHL 81 b §; hallintovalitus	Hallinto-oikeus	HL 60 § todisteellinen
EHL 33 §:ssä tarkoitettu henkilön määräämistä moniammatillisen tuen yksiköön koskeva päätös sekä 38 §:ssä tarkoitettu tahdosta riippumattoman erityishuollon jatkamista koskeva päätöksiä tekevän vaativan	EHL 81 b §; hallintovalitus Päätös on välittömästi tai viimeistään 14 pv. kuluessa alistettava hallinto-oikeuden vahvistettavaksi	Hallinto-oikeus	HL 60 § todisteellinen

Päätös (Laki ja asetus, jota koskee ja päätöksen tehnyt taho)	Muutoksenhakukeino	Muutoksenhaku- viranomainen	Tiedoksiantotavat ja tiedottaminen
moniammatillisen tuen asiantuntijaryhmän päätös			
EHL 42 g, 42 j, 42 k, 42 l, 42 m ja 52 n §:issä tarkoitetut rajoitustoimenpiteitä koskevat viranhaltijan päätökset	EHL 81 b §; hallintovalitus	Hallinto-oikeus	HL 60 § todisteellinen
Vammaispalvelulaki			
VPL 5 §:ssä tarkoitettu viranhaltijan palvelupäätös	VPL 35 §; hallintolain mukainen oikaisuvaatimus	Toimielin tai viranhaltija	HL 59 § tavallinen tai HL 60 § todisteellinen, jos velvoittava päätös
Toimielimen tai viranhaltijan päätös oikaisuvaatimukseen	VPL 36 §; hallintovalitus	Hallinto-oikeus	HL 59 § tavallinen tai HL 60 § todisteellinen, jos velvoittava päätös
Vanhuspalvelulaki			
Lain 18 §:ssä tarkoitettu sosiaalipalvelujen myöntämistä koskeva viranhaltijan päätös	SHL 6 luvun mukaan; ks. kohta sosiaalihoitolaki		
Lastensuojelulaki			
LSL 38 §:ssä tarkoitettu kiireellistä sijoitusta tai 38 a §:ssä tarkoitettu sijoituksen jatkamista koskeva viranhaltijan päätös	LSL 90 §; hallintovalitus	Hallinto-oikeus	HL 60 § todisteellinen

Päätös (Laki ja asetus, jota koskee ja päätöksen tehnyt taho)	Muutoksenhakukeino	Muutoksenhaku- viranomainen	Tiedoksiantotavat ja tiedottaminen
LSL 43 §:ssä tarkoitettu huostaanotto ja siihen liittyvää sijaishuoltoa tai sijaishuoltopaikan muuttamista koskeva viranhaltijan päätös	LSL 90 §; hallintovalitus	Hallinto-oikeus	HL 60 § todisteellinen, myös silloin, jos on jätetty kuulematta 42 § 3 momentissa tarkoitettua syystä
LSL 47 §:ssä tarkoitettu huostassapidon lopettamista koskeva viranhaltijan päätös	LSL 90 §; hallintovalitus	Hallinto-oikeus	HL 60 § todisteellinen
LSL 63, 65, 67, 69 ja 70 §:issä tarkoitettuja rajoitustoimenpiteitä koskevat viranhaltijan päätökset	LSL 90 §; hallintovalitus	Hallinto-oikeus	HL 60 § todisteellinen
LSL 72 §:ssä tarkoitettu erityistä huolenpitoa koskeva viranhaltijan päätös	LSL 90 §; hallintovalitus	Hallinto-oikeus	HL 60 § todisteellinen
Muut päätökset lastensuojeluasioissa esim. avohuollon tukitoimet ja jälkihuolto	SHL 6 luvun mukaan; ks. kohta sosiaalihuoltolaki		
Laki kuntouttavasta työtoiminnasta			
Kuntouttavan työtoiminnan piiriin kuuluvan palvelun palvelupäätös sekä	SHL 6 luvun mukaan; ks. kohta sosiaalihuoltolaki		

Päätös (Laki ja asetus, jota koskee ja päätöksen tehnyt taho)	Muutoksenhakukeino	Muutoksenhaku- viranomainen	Tiedoksiantotavat ja tiedottaminen
matkakuluja koskeva viranhaltijan päätös			
Laki sosiaalisesta luototuksesta			
Lain 4 §:ssä tarkoitettu luoton myöntämistä koskeva viranhaltijan päätös	SHL 6 luvun mukaan; ks. kohta sosiaalihuoltolaki		
Lain 7 a §:ssä tarkoitettu vapaakuukauden myöntämistä tai 7 b §:ssä tarkoitettu maksuvapauden myöntämistä koskeva viranhaltijan päätös	SHL 6 luvun mukaan; ks. kohta sosiaalihuoltolaki		
Laki toimeentulosta			
Lain 7 c §:ssä tarkoitettu täydentävän toimeentulon myöntämistä tai 8 §:ssä tarkoitettu ehkäisevän toimeentulon myöntämistä koskeva viranhaltijan päätös	SHL 6 luvun mukaan; ks. kohta sosiaalihuoltolaki		
Laki omaishoidon tuesta			
Lain 3 §:ssä tarkoitettu omaishoidon tuen myöntämistä	SHL 6 luvun mukaan; ks. kohta sosiaalihuoltolaki		

Päätös (Laki ja asetus, jota koskee ja päätöksen tehnyt taho)	Muutoksenhakukeino	Muutoksenhaku- viranomainen	Tiedoksiantotavat ja tiedottaminen
koskeva viranhaltijan päätös			
Lain 4 §:ssä tarkoitettu omaishoitajan vapaata koskeva viranhaltijan päätös	SHL 6 luvun mukaan; ks. kohta sosiaalihuoltolaki		
Lain 5 §:ssä tarkoitettu hoitopalkkion määrää ja 6 §:ssä tarkoitettu palkkion määrän tarkistamista koskeva toimielimen tai viranhaltijan päätös	SHL 6 luvun mukaan; ks. kohta sosiaalihuoltolaki		
Lain 9 §:ssä tarkoitettu omaishoitosopimuksen irtisanomista ja purkamista koskeva toimielimen tai viranhaltijan päätös	SHL 6 luvun mukaan; ks. kohta sosiaalihuoltolaki		
Omaishoitosopimusta koskeva riita	Hallintoriita-asia	Hakemus hallinto-oikeuteen	
Palvelusetelilaki			
Lain 7 §:ssä tarkoitettu palvelusetelin arvoa ja 8 §:ssä tarkoitettu palvelusetelin arvon korottamista koskeva toimielimen tai viranhaltijan päätös	Lain 13 §; hallintolain mukainen oikaisuvaatimus	Toimielin tai viranhaltija	HL 59 § tavallinen

Päätös (Laki ja asetus, jota koskee ja päätöksen tehnyt taho)	Muutoksenhakukeino	Muutoksenhaku- viranomainen	Tiedoksiantotavat ja tiedottaminen
Toimielimen tai viranhaltijan päätös oikaisuvaatimukseen	Lain 13 §; hallintovalitus	Hallinto-oikeus	HL 59 § tavallinen
Asiakasmaksulaki			
Lain 2 b §:ssä tarkoitettu maksukyvyyn mukaan määrättyä maksua koskeva viranhaltijan päätös	Lain 15 §; hallintolain mukainen oikaisuvaatimus	Toimielin tai viranhaltija	HL 59 § tavallinen
Toimielimen tai viranhaltijan päätös oikaisuvaatimukseen	Lain 15 §; hallintovalitus	Hallinto-oikeus	HL 59 § tavallinen
Tasasuuruista maksua koskeva lasku (laskussa oikaisuvaatimusohje)	Lain 15 §; hallintolain mukainen oikaisuvaatimus	Toimielin tai viranhaltija	HL 59 § tavallinen
Toimielimen tai viranhaltijan päätös laskua koskevaan oikaisuvaatimukseen	Lain 15 §; hallintovalitus	Hallinto-oikeus	HL 59§ tavallinen
Lain 11 §:ssä tarkoitettu maksun perimättä jättämisestä tai alentamista koskeva toimielimen tai viranhaltijan päätös	Lain 15 §; hallintolain mukainen oikaisuvaatimus	Toimielin tai viranhaltija	HL 59 § tavallinen
Toimielimen tai viranhaltijan päätös oikaisuvaatimukseen	Lain 15 §; hallintovalitus	Hallinto-oikeus	HL 59 § tavallinen

3 Pelastustoimi

3.1 Yleistä

Pelastuslaki (379/2011) on pelastustoimintaa, onnettomuuksien ehkäisyä ja väestönsuojelua sääntelevä yleislaki. Pelastuslaissa määritellään eri tahojen vastuut pelastustoimen tehtävien hoitamisessa. Pelastuslaki sisältää myös säännökset pelastustoimen palvelutasosta ja yhteistoiminnasta pelastustoimen tehtävissä.

Pelastuslain 1 §:n mukaan tämän lain tavoitteena on parantaa ihmisten turvallisuutta ja vähentää onnettomuuksia. Lain tavoitteena on myös, että onnettomuuden uhatessa tai tapahduttua ihmiset pelastetaan, tärkeät toiminnot turvataan ja onnettomuuden seurauksia rajoitetaan tehokkaasti niin, että ihmisille, omaisuudelle ja ympäristölle aiheutuvat haitat jäävät mahdollisimman vähäisiksi.

Pelastuslaissa säädettyjen tehtävien lisäksi pelastusviranomaisella on kemikaaliturvallisuuslainsäädännön mukaisia tehtäviä. Vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005 kemikaaliturvallisuuslaki) 1 §:n mukaan tämän lain tarkoituksena on ehkäistä ja torjua vaarallisten kemikaalien sekä räjähteiden valmistuksesta, käytöstä, siirrosta, varastoinnista, säilytyksestä ja muusta käsittelystä aiheutuvia henkilö-, ympäristö- ja omaisuusvahinkoja. Lain tarkoituksena on lisäksi edistää yleistä turvallisuutta.

Pelastuslain nojalla tehtyä viranomaisen hallintopäätöstä sekä oikaisuvaatimukseen annettua päätöstä on noudatettava heti muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää. Täytäntöönpano ei siis vaadi päätöksen lainvoimaisuutta, ja päätös voidaan panna täytäntöön valituksesta huolimatta.

3.2 Pelastuslain mukainen muutoksenhaku

Pelastuslaissa ei ole erityissäännöksiä valitusoikeudesta, vaan muutoksenhakua koskevassa 104 §:ssä viitataan hallintolakiin ja hallintoprosessilakiin. Pelastuslain nojalla tehtäviin päätöksiin muutosta haetaan pääsääntöisesti suoraan hallintovalituksella hallintoprosessilain mukaisesti. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Eräissä asioissa on kuitenkin tehtävä ensin hallintolain mukainen oikaisuvaatimus. Tällaisia asioita ovat 58 §:n mukaisten pelastuslaitoksen viran tai tehtävän erivapauksia koskevat päätökset, 96 §:n mukaisten maksujen perimistä koskevat päätökset sekä 102 §:n mukaisten korvausten ja palkkioiden maksamista koskevat päätökset.

Oikaisuvaatimukseen annetusta päätöksestä voi tehdä hallintovalituksen hallinto-oikeuteen.

Yleisen sääntelyn perusteella kaikesta ei tarvitse tehdä valituskelpoista hallintopäätöstä. Päätöstä ei tehdä esimerkiksi kulotusilmoituksen johdosta (8 §), sammutusvesisuunnitelmasta (30 §) eikä virka-avun pyytämisestä (45 ja 49 §:t).

Operatiivisessa pelastustoiminnassa pelastusviranomaisen tekee päätöksiä, jotka ovat luonteeltaan tosiasiallista hallintotoimintaa eikä näihin päätöksiin myöskään ole muutoksenhakuoikeutta. Esimerkiksi pelastustoiminnan johtajan tai pelastusviranomaisen määräykseen velvollisuudesta osallistua pelastustoimintaan ei voi valittaa (37 §).

Jälkiraivaukseen ja -vartiointiin liittyen pelastustoiminnan johtajan päätös pelastustoiminnan lopettamisesta on tarvittaessa tai pyynnöstä vahvistettava kirjallisesti. Jos eri viranomaisille ja tahoille kuuluvien vastuiden ja toimivaltuuksien selkiyttämiseksi on tarpeen, pelastustoiminnan johtajan tulee muutoinkin aina tehdä pelastustoiminnan aloittamisesta tai lopettamisesta nimenomainen päätös, joka myös on tarvittaessa tai pyynnöstä vahvistettava kirjallisesti (34.5 §).

Pelastusviranomaisen valvontatehtäviin kuuluu muun muassa tarkastuskäynnit. Tarkastuskäynnillä pelastusviranomaisen voi antaa määräyksiä puutteiden korjaamiseksi tai välttämättömistä toimenpiteistä tai tarvittaessa keskeyttää toiminnan (81 §). Tarkastuspöytäkirjan määräyksiin haetaan muutosta hallintovalituksella.

3.3 Kemikaaliturvallisuuslain mukainen muutoksenhaku

Kemikaaliturvallisuuslain muutoksenhakua koskeva 126 § vastaa pelastuslain muutoksenhakusäännöstä. Eli pelastusviranomaisen maksuja koskevaan päätökseen on tehtävä hallintolain mukainen oikaisuvaatimus ennen muutoksenhakua hallinto-oikeuteen. Muutoin tämän lain sekä vaarallisten kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimuksista annetun valtioneuvoston asetuksen (856/2012) mukaisiin päätöksiin haetaan muutosta suoraan hallintovalituksella.

3.4 Hyvinvointialuelain mukainen muutoksenhaku

Pelastuslaissa ja kemikaaliturvallisuuslaissa tarkoitettujen pelastusviranomaisen maksujen taustalla on hyvinvointialueen aluevaltuuston hyväksymä maksutaksa. Tämän aluevaltuuston päätökseen muutosta haetaan hyvinvointialuelain 16 luvun

mukaisesti. Päätökseen siten voi hakea muutosta kaikki hyvinvointialueen jäsenet. Muutosta päätökseen haetaan valittamalla suoraan toimivaltaiselle hallinto-oikeudelle.

3.5 Päätösten tiedoksianto

Pelastuslaissa on eräitä erityissäännöksiä päätösten tiedoksiannosta. Pelastustoiminnan johtajan päätöksestä pelastustoiminnan aloittamisesta ja lopettamisesta on ilmoitettava asianosaisten lisäksi asianomaisille viranomaisille heti kun se on mahdollista (34 §). Pelastustoiminnan johtajalla on velvollisuus ilmoittaa pelastustoiminnan lopettamisesta öljyvahinkojen osalta öljyvahinkojen jälkitorjunnasta vastaavalle viranomaiselle ja säteilyvaaratilanteiden osalta Säteilyturvakeskukselle (40 §). Lisäksi aluevaltuuston hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätös annetaan tiedoksi Lupa- ja valvontavirastolle (Sisäministeriön asetus pelastustoimen palvelutasopäätöksestä 1225/2022, 10 §).

Siltä osin kuin erityissääntelyä ei ole pelastuslain mukaiset päätökset annetaan tiedoksi pääasiallisesti hallintolain mukaisesti. Hyvinvointialuelain mukaisesti annetaan tiedoksi aluevaltuuston taksapäätös ja pelastustoimen palvelutasopäätös.

Kun päätös on velvoittava, tulee se antaa tiedoksi todisteellisesti. Pelastuslain nojalla tehdään monia velvoittavia päätöksiä. Eräiden päätösten kohdalla tiedoksiannon tulee lisäksi tapahtua tietyssä ajassa. Esimerkiksi 81 §:ssä tarkoitettu korjaus- tai keskeyttämismääräys samoin kuin palotarkastuksesta laadittu pöytäkirja on annettava tiedoksi viipymättä asianosaisille.

Kemikaaliturvallisuuslakiin ei sisälly menettelysäännöksiä, joten tiedoksianto tapahtuu hallintolain mukaisesti.

3.6 Yhteenveto pelastustoimen oikeussuojakeinoista

Pelastustoimi
<p>Lait ja lyhenteet</p> <p>HL = hallintolaki (434/200) HVAL = hyvinvointialuelaki (611/2021) PL = pelastuslaki (379/2011) Laki pelastustoimen järjestämisestä (613/2021) KemTurvL = laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005) UhkasakkoL = uhkasakkolaki (1113/1990) Valtioneuvoston asetus (Vna) vaarallisten kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimuksista (856/2012)</p>

Päätös (Asia, lainkohta ja laissa mainittu päättäjä)	Muutoksenhaku-keino	Muutoksenhaku-viranomainen	Tiedoksiantotavat ja tiedottaminen
Pelastuslaki			
PL 20 §:ssä tarkoitettu pelastusviranomaisen poistumisturvallisuus selvityksen täydentämistä koskeva määräys	PL 104 §; hallintovalitus	Hallinto-oikeus	HL 59 § tavallinen
PL 21 §:ssä tarkoitettu pelastusviranomaisen antama poistumisturvallisuuden toteuttamismääräys	PL 104 §; hallintovalitus	Hallinto-oikeus	HL 60 § todisteellinen
PL 34 §:ssä tarkoitettu pelastustoiminnan aloittamista ja lopettamista koskeva päätös, joka on pyynnöstä vahvistettava kirjallisesti	PL 104 §; hallintovalitus	Hallinto-oikeus	HL 59 § tavallinen Päätöksestä on ilmoitettava ao. viranomaisille ja asianosaisille heti kun se on mahdollista.
PL 36 §:ssä tarkoitettu pelastusviranomaisen määräys yksityisen omaisuuden	PL 104 §; hallintovalitus	Hallinto-oikeus	HL 60 § todisteellinen Jos kirjallista päätöstä ei voida antaa heti, sellainen on toimitettava

Päätös (Asia, lainkohta ja laissa mainittu päättäjä)	Muutoksenhaku-keino	Muutoksenhaku-viranomainen	Tiedoksiantotavat ja tiedottaminen
käyttöönnotosta pelastustoiminnassa			asianosaisille valitusosoituksen kanssa heti kun se on mahdollista.
PL 36 a §:ssä tarkoitettu pelastusviranomaisen määräys öljyvahingon torjunnassa	PL 104 §: hallintovalitus	Hallinto-oikeus	HL 60 § todisteellinen Jos kirjallista päätöstä ei voida antaa heti, sellainen on toimitettava asianosaisille valitusosoituksen kanssa heti kun se on mahdollista.
PL 81 §:ssä tarkoitettu pelastusviranomaisen korjausmääräys tai toiminnan keskeyttämistä koskeva määräys	PL 104 §; hallintovalitus	Hallinto-oikeus	HL 60 § todisteellinen Jos kirjallista päätöstä/tarkastuspöytäkirjaa ei voida antaa heti, sellainen on toimitettava asianosaisille valitusosoituksen kanssa heti kun se on mahdollista
PL 82 §:ssä tarkoitettu pelastusviranomaisen erityisiä turvallisuusvaatimuksia koskeva määräys	PL 104 §; hallintovalitus	Hallinto-oikeus	HL 60 § todisteellinen Määräys on annettava tiedoksi viipymättä.
PL 96 §:ssä tarkoitettujen pelastusviranomaisen suoritteiden maksullisuutta koskeva aluevaltuuston takspäätös	PL 104 §: aluevalitus	Hallinto-oikeus	HVAL 145 § julkaistava verkkosivuilla
PL 96 §:ssä tarkoitettu maksun perimistä koskeva pelastusviranomaisen päätös	PL 104 §; hallintolain mukainen oikaisuvaatimus	Viranhaltija	HL 59 § tavallinen

Päätös (Asia, lainkohta ja laissa mainittu päättäjä)	Muutoksenhaku-keino	Muutoksenhaku-viranomainen	Tiedoksiantotavat ja tiedottaminen
Viranhaltijan päätös oikaisuvaatimukseen	PL 104 §; hallintovalitus	Hallinto-oikeus	HL 59 § tavallinen
PL 102 §:ssä tarkoitettu korvauksen ja palkkion maksamista koskeva toimielimen tai viranhaltijan päätös	PL 104 §; hallintolain mukainen oikaisuvaatimus	Toimielin tai viranhaltija	HL 59 § tavallinen
Toimielimen tai viranhaltijan päätös oikaisuvaatimukseen	PL 104 §; hallintovalitus	Hallinto-oikeus	HL 59 § tavallinen
PL 105 §:ssä tarkoitetun uhkasakon tai teettämishankintamääräyksen asettamisesta tai tuomitsemisesta koskeva pelastusviranomaisen päätös	UhkasakkoL 24 §; hallintovalitus	Hallinto-oikeus	HL 60 § todisteellinen
PL 109 §:ssä tarkoitettu pelastusviranomaisen määräys hankkia välttämättömiä viranomaisverkon käytettävyyttä varmistavia laitteita	PL 104 §; hallintovalitus	Hallinto-oikeus	HL 60 § todisteellinen
Laki pelastustoimen järjestämisestä			
Lain 6 §:ssä tarkoitettu aluevaltuuston pelastustoimen palvelutasopäätös	aluevalitus	Hallinto-oikeus	HVAL 145 § julkaistava tietoverkossa
Kemikaaliturvallisuuslaki (KemTurvL)			
Lain 25 §:ssä tarkoitettu pelastusviranomaisen päätös (liittyy käsittelyä)	KemTurvL 126 §; hallintovalitus	Hallinto-oikeus	HL 59 § tavallinen tai HL 60 § todisteellinen, jos velvoittava päätös

Päätös (Asia, lainkohta ja laissa mainittu päättäjä)	Muutoksenhaku-keino	Muutoksenhaku-viranomainen	Tiedoksiantotavat ja tiedottaminen
ja varastointia koskevaan ilmoitukseen)			
Lain 36 §:ssä tarkoitettu pelastusviranomaisen määräys (vaarallisten kemikaalien säilytysmääriä tai säilytystä koskeva rajoitus tai ehdot)	KemTurvL 126 §; hallintovalitus	Hallinto-oikeus	HL 59 § tavallinen tai HL 60 § todisteellinen, jos velvoittava päätös
Lain 91 §:ssä tarkoitettu pelastusviranomaisen päätös (ilotulitteiden käyttö)	KemTurvL 126 §; hallintovalitus	Hallinto-oikeus	HL 59 § tavallinen tai HL 60 § todisteellinen, jos velvoittava päätös
Lain 92 §:ssä tarkoitettu pelastusviranomaisen yleinen määräys (ilotulitteiden käyttö)	KemTurvL 126 §; hallintovalitus	Hallinto-oikeus	HL 59 § tavallinen tai HL 60 § todisteellinen, jos velvoittava päätös
Lain 111 §:ssä tarkoitettu pelastusviranomaisen ilotulitteiden myynnin kieltämistä koskeva päätös	KemTurvL 126 §; hallintovalitus	Hallinto-oikeus	HL 60 § todisteellinen
Lain 123 §:ssä tarkoitettun uhkasakon tai teettämisen asettamista tai tuomitsemista koskeva pelastusviranomaisen päätös	UhkasakkoL 24 §; hallintovalitus	Hallinto-oikeus	HL 60 § todisteellinen
Lain 131 §:ssä tarkoitettujen pelastusviranomaisen suoritteiden maksullisuutta koskeva aluevaltuuston taksa-päätös	PL 104 §: aluevalitus	Hallinto-oikeus	HVAL 145 § julkaistava verkkosivuilla

Päätös (Asia, lainkohta ja laissa mainittu päättäjä)	Muutoksenhaku-keino	Muutoksenhaku-viranomainen	Tiedoksiantotavat ja tiedottaminen
Vna vaarallisten kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimuksista			
Asetuksen 99 §:ssä tarkoitettu pelastusviranomaisen päätös (poikkeuksen myöntäminen asetuksen vaatimuksista vähäistä teollista käsittelyä tai varastointia harjoittavalle toiminnanharjoittajalle)	KemTurvL 126 §; hallintovalitus	Hallinto-oikeus	HL 59 § tavallinen tai HL 60 § todisteellinen, jos velvoittava päätös